

Lietas Nr. A420336415
Lietas arhīva Nr. AA43-0614-17/21

SPRIEDUMS Latvijas tautas vārdā

Rīgā

2017.gada 25.aprīlī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja D.Makarova,
tiesneses S.Kanenberga un A.Šteinberga,

piedaloties pieteicējas SIA “EuroPark Latvia” pārstāvim zvērinātam advokātam Sandim Petrovičam un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Patērētāju tiesību aizsardzības centra pārstāvjiem /pers. D/ un /pers. E/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA “EuroPark Latvia” pieteikumu par Patērētāju tiesību aizsardzības centra 2015.gada 8.oktobra lēmuma Nr.2-pk atcelšanu, sakarā ar SIA “EuroPark Latvia” apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 17.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (turpmāk – centrs) 2014.gada 16.aprīlī ierosināja patērētāju kolektīvo interešu lietu par pieteicējas SIA “EuroPark Latvia” piedāvātajiem netaisnīgiem līguma noteikumiem.

Administratīvās lietas izskatīšanas laikā centrs saņēma pieteicējas 2014.gada 30.maija vēstuli, 2014.gada 31.jūlija vēstuli un 2015.gada 16.janvāra vēstuli. Tajās pieteicēja nepiekrita centra secinājumam, ka pieteicējas Autostāvvietas lietošanas noteikumos (turpmāk – Noteikumi) paredzētais līgumsods ir nesamērīgs un ka tas būtu izteikts vairākkārtīgu (atkārtotu) vai pieaugošu līgumsodu veidā, līdz ar to pieteicēja atteicās parakstīt rakstveida apņemšanos novērst patērētāju tiesību pārkāpumu – nepiemērot netaisnīgos līguma noteikumus ar patērētājiem noslēgtajos līgumos, kā arī grozīt par netaisnīgiem atzītos patērētājiem piedāvātos pieteicējas Noteikumus. Pieteicēja neatsaucās uz centra ierosinājumu rakstveidā apņemties noteiktā termiņā novērst izdarīto pārkāpumu.

[2] Centrs 2015.gada 8.oktobrī pieņēma lēmumu Nr.2-pk (turpmāk – pārsūdzētais lēmums), ar kuru nolemts:

1) uzdot par pienākumu pieteicējai izbeigt patērētāju tiesību pārkāpumu nekavējoties, bet ne vēlāk kā viena mēneša laikā no administratīvā akta spēkā stāšanās brīža, pārtraukt tāda paša satura kā par netaisnīgiem atzītos līguma Noteikumus par līgumsodu, kuri pilnas nepildīšanas situācijās par vienu un to pašu līgumisko pārkāpumu paredz atkārtotu līgumsoda piemērošanu un nepienācīgas pildīšanas situācijā paredz līgumsodu, kura kopējā vērtība pārsniedz desmit procentus no maksas par pakalpojumiem, kurus patērētāji ir izmantojuši, bet nav apmaksājuši;

2) uzlikt pieteicējai par pienākumu pieteicējas interneta vietnē <http://www.europark.lv> un autostāvvietās sešu mēnešu laikā no administratīvā akta spēkā stāšanās brīža grozīt tāda paša satura, kā par netaisnīgiem atzītos patērētājiem piedāvātos līguma Noteikumus par līgumsodu, kuri pilnīgas nepildīšanas situācijās par vienu un to pašu līgumisko pārkāpumu paredz atkārtotu līgumsoda piemērošanu un nepienācīgas pildīšanas situācijās paredz līgumsodu, kura kopējā vērtība pārsniedz desmit procentus no maksas par pakalpojumiem, kuru patērētāji ir izmantojuši, bet nav apmaksājuši;

3) uzdot pieteicējai iesniegt centram informāciju un pierādījumus par šā lēmuma 2.punktā pieteicējai uzliktā tiesiskā pienākuma izpildi ne vēlāk kā līdz 2.punktā norādītā termiņa beigām, iesniedzot pārstrādāto līguma Noteikumu projektu.

Pārsūdzētais lēmums pamatots ar šādiem argumentiem.

[2.1] Ņemot vērā Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.pantā iekļauto tiesību normu mērķi, ir secināms, ka pieteicējas līguma noteikumi, kuri patērētājiem tiek piedāvāti iepriekš sagatavotu līguma noteikumu jeb projektu veidā, neatbilst normatīvo aktu prasībām, piemēram, Civillikuma 1716.pantā noteiktajām līgumsodu noteikšanas un piemērošanas prasībām. Tiesiskajās attiecībās ar patērētājiem tie ir atzīstami par netaisnīgiem līguma noteikumiem.

[2.2] Par vienu un to pašu pārkāpumu piemērotā līgumsoda kopējais apmērs, kurš neatbilst Civillikuma 1716.panta otrajā un trešajā daļā noteiktajiem ierobežojumiem, saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešās daļas 4.punktu ir uzskatāms par neproporcionāli lielu līgumsodu (vai līdzīgu līgumisko sankciju vai kompensāciju).

[2.3] Noteikumi, kuri par vienu un to pašu līgumisko pārkāpumu nosaka atkārtota vai pieaugoša līgumsoda piemērošanu ik pēc 24 stundām, pilnīgas nepildīšanas situācijās, pamatojoties uz Civillikuma 1716.panta otro daļu, Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta pirmo un trešo daļu, tostarp trešās daļas 4.punktu, tiesiskajās attiecībās ar

patērētājiem ir atzīstami par normatīvajiem aktiem neatbilstošiem un netaisnīgiem līguma noteikumiem.

[2.4] Piemērojot līgumsodu nepienācīgas pildīšanas situācijās, pieteicēja neņem vērā to, ka līgumsoda apmērs kopumā, tai skaitā piemērojot atkārtoti, nedrīkst pārsniegt desmit procentus no pamatparāda vai galvenās saistības apmēra. Attiecīgie Noteikumi par līgumsodu, kuri uzskatāmi par iepriekš sagatavotiem un ar patērētājiem neapspriestiem līguma noteikumiem, ņemot vērā pakalpojuma izmantošanas raksturu un maksu, patērētājiem rada ievērojamu un nepamatotu (prettiesisku) zaudējumu risku, līdz ar to radot būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam. Šāds patērētājiem piemērotais līgumsods uzskatāms par nesamērīgu, neproporcionālu un normatīvajiem aktiem neatbilstošu līgumsodu.

[2.5] Noteikumi par līgumsodu, ņemot vērā to piemērošanu, nepienācīgas pildīšanas situācijās saskaņā ar Civillikuma 1716.panta trešo daļu, Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta pirmo un trešo daļu, tostarp trešās daļas 4.punktu, tiesiskajās attiecībās ar patērētājiem ir atzīstami par normatīvajiem aktiem neatbilstošiem un netaisnīgiem līguma noteikumiem.

[3] Nepiekrītot pārsūdzētajam lēmumam, pieteicēja 2015.gada 17.novembrī vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu.

Pieteikums pamatots ar šādiem argumentiem.

[3.1] Pieteicēja, vairāk nekā pirms 10 gadiem uzsākot autostāvvietu operatora komercdarbību, radīja visai unikāla veida pakalpojumu, kas cita starpā ietver šādu ideju – novietojot transportlīdzekli autostāvvietā, autovadītājam ir iespēja pašam izvēlēties līguma darbības laiku un veikt par to priekšapmaksu. Izvērtējot pārsūdzēto lēmumu, ir secināms, ka centrs vēlas visai būtiski mainīt pieteicējas pakalpojuma saturu.

[3.2] Noteikumi paredz vairākas patstāvīgas saistības autostāvvietu lietotājam. To izpildes pastiprinājumam Noteikumos ir ietverts pienākums maksāt līgumsodu.

[3.3] Automašīnas lietotājs ir tiesīgs lietot autostāvvietu tikai iepriekš apmaksāto laiku, jo ar autostāvvietas lietotāju noslēgtais līgums nav beztermiņa. Pēc līguma darbības termiņa beigām, ja ar automašīnu netiek izbraukts no autostāvvietas, pieteicējas un patērētāja starpā ar konkludentām darbībām tiek noslēgts jauns līgums, un, ja priekšapmaksā par autostāvvietas lietošanu nav maksāta, pieteicēja ir tiesīga prasīt līgumsodu.

[3.4] Autostāvvietās netiek veikta automašīnu iebraukšanas vai izbraukšanas laika kontrole, līdz ar to nav iespējams un nepieciešams konstatēt, cik ilgu laiku, neveicot pakalpojuma apmaksu, autostāvvietā ir izmantota, kā arī konstatēt, kāda ir neapmaksātā pakalpojuma maksas vērtība jeb neizpildītā saistība.

[3.5] Ņemot vērā, ka jēdziens “tas pats pārkāpums” (no dubultās sodīšanas aspekta) tiek skatīts krimināltiesībās un citās tiesībās, kur saskatāms kriminālsoda raksturs, ir pamatoti ņemt vērā atziņas, kas izriet no šo jomu tiesību normu piemērošanas prakses. Tāpat, ņemot vērā, ka jēdzieni “atsevišķs (patstāvīgs) pārkāpums” un “turpināts pārkāpums” ir tiesību institūti, kuru izskaidrojumu ekskluzīvi sniedz Krimināllikums, ir pamatoti ņemt vērā atziņas, kas izriet no šīs jomas tiesību normām.

[3.6] Centra secinājumi par it kā saskatīto pieteicējas iespēju piemērot līgumsodu atkārtoti par to pašu Noteikumu pārkāpumu, pēc būtības ir kļūdaini, jo acīmredzami neatbilst stabilai judikatūrai dubultās sodīšanas nepieļaujamības (*non bis in idem*) principa realizācijas jomā.

[3.7] Noteikumos paredzētā līgumsoda piemērošana nerada dubultās sodīšanas nepieļaujamības principa pārkāpumu, jo apstākļi, uz kuriem pamatota abu to piemērošana, ir savstarpēji nošķirami laikā un telpā. Cēloņsakarīgi arī secināms, ka vispār nepastāv pamats viedoklim par “pieaugoša” soda piemērošanu (pat hipotētisku).

[3.8] Konstruējot pieteicējas sniegtā pakalpojuma “ideālo modeli” jeb pieteicējas vairāk nekā pirms 10 gadiem radītās komercdarbības saturu, izceļami šādi faktiskie apstākļi: automašīnas īpašnieks (turētājs) novieto transportlīdzekli autostāvvietā tam paredzētajā vietā un veidā (ar šo novietošanas brīdi tiek noslēgts līgums), veic par transportlīdzekļa novietošanu priekšapmaksu (uz noteiktu laiku), un līdz ar laika tecējuma beigām (līguma izbeigšanās brīdis) transportlīdzeklis izbrauc no stāvvietas.

[3.9] Centrs, konstatējot, ka pieteicēja atbilstoši Noteikumiem var vairākkārtīgi (atkārtoti) piemērot līgumsodu par vienu un to pašu pārkāpumu ir izdarījis kļūdainu secinājumu, jo nav devis pareizu juridisko novērtējumu pārkāpumu faktiskajiem apstākļiem. Līdz ar to centrs nepamatoti šajā jautājumā ir konstatējis pieteicējas rīcības neatbilstību Civillikuma 1716.panta otrajai daļai.

[3.10] Centrs, konstatējot, ka pieteicējai gadījumos, kad priekšapmaksā par autostāvvietas lietošanu ir veikta par noteiktu laiku, bet autostāvvietā izmantota pēc apmaksātā laika beigām, nemaksājot maksu par autostāvvietas lietošanu, piemīt tiesības piemērot līgumsodu Civillikuma 1716.panta trešajā daļā paredzētajā kārtībā, ir izdarījis kļūdainu secinājumu, jo nav devis pareizu juridisku novērtējumu pieteicējas vairāk nekā pirms 10 gadiem radītās komercdarbības saturam. Līdz ar to centrs nepamatoti šajā jautājumā ir konstatējis pieteicējas rīcības neatbilstību Civillikuma 1716.panta trešajai daļai.

[3.11] Papildus minētajam pieteicēja uztur arī tos argumentus, kas norādīti centram adresētajās vēstulēs.

[4] Pirmās instances tiesai iesniegtajā paskaidrojumā centrs norādījis, ka pieteikumu uzskata par nepamatotu un noraidāmu, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā minētajiem argumentiem.

Papildus norādīts, ka, pretēji pieteicējas argumentiem un viedoklim, centra ieskatā, Noteikumos paredzētais līgumsods ir piemērojams un vērtējams tikai “sākotnējā līguma” kontekstā, bet apgalvojumi par jaunu līgumu slēgšanu un to saistošo spēku attiecībā uz līgumsoda piemērošanu ir pretrunā līgumtiesībām, pakalpojuma sniegšanas un izmantošanas būtībai un

patērētāju likumīgajām interesēm. Centrs norāda, ka līguma Noteikumi neparedz nosacījumu, ka noslēgtā līguma nepienācīga izpilde izbeidz “sākotnējo līgumu”, kā arī patērētājs, novietojot automašīnu priekšapmaksas autostāvvietā līdz brīdim, kad automašīna attiecīgo autostāvvietu ir atstājis, saņem vienu un to pašu pakalpojumu, un līguma pusēm ir saistošas vienas un tās pašas “sākotnējā līguma” tiesības un pienākumi.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 17.jūnija spriedumu pieteikums noraidīts. Spriedums motivēts šādi.

[5.1] Lietā nav strīda par konkrēta satura stāvvietas noteikumu esību un faktu, ka pieteicēja ir pakalpojuma sniedzēja Patērētāju tiesību aizsardzības likuma izpratnē. Lietā strīds ir par Noteikumos ietvertā līgumsoda regulējuma atbilstību normatīvajiem aktiem: pirmkārt, par līgumsoda atkārtotu piemērošanu gadījumos, kad patērētājs nav vispār veicis Noteikumu izpildi (centrs nav apstrīdējis līgumsoda apmēru, piemērojot to pirmo reizi), un, otrkārt, par līgumsoda apmēru gadījumos, kad patērētājs ir veicis Noteikumu nepilnīgu izpildi.

[5.2] Pieteicēja patērētājiem piedāvā un sniedz autostāvvietas pakalpojumus. Informācija par pakalpojumu un ar tā sniegšanu saistītajiem līguma noteikumiem patērētājiem tiek nodrošināta pieteicējas apsaimniekotajās autostāvvietās un interneta vietnē <http://www.europark.lv/palidziba/lietosanas-noteikumi>. Pakalpojuma cena dažādās pieteicējas autostāvvietās ir atšķirīga, un tā var būt atkarīga no pakalpojuma izmantošanas nosacījumiem, piemēram, atkarībā no tā, vai autostāvvietas tiek izmantotas darba dienās vai brīvdienās, dienas laikā vai nakts laikā, saņemot vienreizēju pakalpojuma sniegšanu vai to abonējot. Pakalpojuma maksa, saņemot īstermiņa pakalpojumu dienas laikā (laika posmā no 08:00 līdz 20:00) atkarībā no konkrētās autostāvvietas atrašanās vietas, ir robežās no 0,50 euro līdz 3 euro par stundu.

Saskaņā ar Noteikumiem līgumsods par Noteikumu neievērošanu ir 25 euro (vai 11 euro atkarībā no konkrētās autostāvvietas atrašanās vietas), par ko tiek izrakstīta attiecīga soda naudas kvīts. Soda nauda tiek piemērota, ja nav iespējams konstatēt un nolasīt apmaksātu biļeti, abonementa karti vai apmaksu ar *Mobilly* norēķinu sistēmu, ja automašīna atrodas autostāvvietā ilgāk par apmaksāto laiku, vai pārkāpjot citas Noteikumu prasības.

Gadījumā, ja pārkāpums netiek novērsts 24 stundu laikā no soda naudas kvīts izrakstīšanas brīža, pieteicēja ir tiesīga piemērot 25 euro (vai attiecīgi 11 euro) lielu līgumsodu par laikā nenovērstu Noteikumu pārkāpumu.

No Noteikumiem tiesa secināja, ka pieteicēja piemēro noteikto līgumsodu par pakalpojuma apmaksas pienākuma nepildīšanu vispār vai arī par nepienācīgu izpildi, ja ir pārsniegts sākotnēji apmaksātais autostāvvietas izmantošanas laiks. Turklāt, piemērojot līgumsodu, papildus netiek pieprasīta samaksa par izmantoto pakalpojumu.

[5.3] Saskaņā ar Civillikuma 1716.pantu līgumsods ir pametums, ko kāda persona uzņemas ciest sakarā ar savu saistību neizpildi vispār, nepienācīgu izpildi vai neizpildīšanu īstā laikā (termiņā). Līgumsods par saistību neizpildi vispār ir konkrēti noteikta naudas summa vai cita mantiska vērtība, kuru nedrīkst noteikt vairākkārtīgu (atkārtotu) vai pieaugošu maksājumu vai devumu veidā. Līgumsods par saistību nepienācīgu izpildi vai neizpildīšanu īstā laikā (termiņā) var tikt noteikts pieaugošs, taču kopumā ne vairāk par desmit procentiem no pamatparāda vai galvenās saistības apmēra.

Ievērojot minēto, tiesa atzina, ka normatīvais regulējums nodala līgumsoda piemērošanu par saistību neizpildi vispār, par saistību nepienācīgu izpildi un neizpildīšanu īstā laikā (termiņā).

[5.4] Izskatāmajā gadījumā par saistību neizpildi vispār ir atzīstamas situācijas, kad patērētājs novietojis automašīnu autostāvvietā, nav veicis apmaksu par pakalpojumu vispār, nav saņēmis “bezmaksas biļeti” vai arī pieteicējas darbiniekam nav iespējams konstatēt apmaksu par pakalpojumu, piemēram, ja patērētājs nepareizi novietojis “biļeti” automašīnā.

Centrs par netaisnīgiem līguma noteikumiem ir atzinis Noteikumu punktus, kuri Noteikumu pilnīgas nepildīšanas situācijās par vienu un to pašu līgumisko pārkāpumu paredz atkārtotu līgumsoda piemērošanu.

[5.4.1] Kā tiesa jau norādīja, saskaņā ar Civillikuma 1716.panta otro daļu līgumsods par saistību neizpildi vispār ir konkrēti noteikta naudas summa vai cita mantiska vērtība, kuru nedrīkst noteikt vairākkārtīgu (atkārtotu) vai pieaugošu maksājumu vai devumu veidā. Saskaņā ar Civillikuma 1717.pantu līgumsoda apmēru noteic līdzēji, un tas nav aprobežots ar zaudējumu lielumu, kādi paredzami no līguma neizpildīšanas, taču tam jābūt samērīgam un atbilstošam godīgai darījumu praksei.

Saskaņā ar Civillikuma 1716.panta noteikumiem līgumsods ir saistību pastiprināšanas līdzeklis, kas izpaužas gan kā nelabvēlīgu seku draudis, kamēr saistība vēl nav pārkāpta, gan kā atbildības izpausme, kad ir noticis saistību pārkāpums. Tomēr līgumsods Civillikuma izpratnē nav līdzeklis, ar kura palīdzību kreditors tiesīgs iedzīvoties uz parādnieka rēķina (peļņas avots), kas ir pretēji tiesību izmantošanas labticīguma principam (sk. *Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā, 2000, 225.lpp.*).

Tiesa, analizējot Augstākās tiesas Civillietu departamenta praksi (sk. *Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2013.gada apkopojumu “Tiesu prakse līgumsoda piemērošanā”*) secināja, ka tiesu praksē tiek vērtēts līgumsodu samērīgums. Piemēram, Augstākā tiesa lietā Nr.SKC-25/2011 atzinusi, ka, piemērojot Civillikuma 1716.pantu burtiski līgumā noteiktajam līgumsoda apmēram – viens procents no savlaicīgi nesamaksātās summas par katru nokavēto dienu, jānonāk pie secinājuma, ka parādnieks labprātīgi uzņemies ciest sekas, kas, ja nokavējums būtu viens gads, matemātiskā izteiksmē gandrīz četras reizes pārsniedz pamatparādu. Vērtējot to pēc ekonomiskās būtības, jākonstatē, ka parādnieks uzņemies nevis konkrēti izmērāmu “pametumu”, bet maksājumu, kas var augt līdz bezgalībai. Augstākās tiesas ieskatā, likumā nevar būt ietverta šāda līgumsoda būtība, jo, kaut arī Civillikums neaizliedz līgumsoda noteikšanu procentuālā izteiksmē, ir jābūt tā saprātīgām robežām, kuru noteikšana attiecīgos ekstremālos gadījumos kļūst par tiesas kompetenci, lietojot par mērauklu taisnīguma un samērīguma principu.

Kaut arī minētajā spriedumā ir analizēta līgumsoda noteikšana procentuālā izteiksmē, tiesa atzina, ka pēc būtības Augstākā tiesa ir secinājusi, ka likumā nevar būt ietverta tāda līgumsoda būtība, ka parādnieks uzņemies nevis konkrēti

izmērāmu “pametumu”, bet maksājumu, kas var augt līdz bezgalībai, un par mērauklu ir jālieto taisnīguma un samērīguma princips. Minēto nostāju papildus apstiprina 2013.gada 20.jūnijā pieņemtais likums “Grozījumi Civillikumā”, kurā likumdevējs ir noteicis līgumsoda ierobežojumus ar mērķi panākt, ka līguma saistību neizpildīšanas vai nepienācīgas izpildīšanas sekas vainīgajai pusei ir samērīgas un atbilstošas godīgai darījumu praksei. Minētā likumprojekta anotācijā, pamatojot likumprojekta izstrādes nepieciešamību, norādīts, ka viens no civiltiesiskās apgrozības pamatprincipiem ir ekvivalences princips. Tas nozīmē, ka katram savas tiesības jāīsteno labā ticībā un viņš nedrīkst nepamatoti iedzīvoties uz citu rēķina. Taisnīga ekvivalence darījumos jau tiek nodrošināta ar procentu maksājumiem. Tādēļ esošais regulējums, kas pieļauj gan nokavējuma procentu pieprasīšanu, gan līgumsoda samaksu par vienu un to pašu līguma pārkāpumu ir nesamērīgs. Ar likumprojektu ir paredzēts novērst tādu līgumsodu noteikšanas iespēju, kas pakāpeniski palielinās procentuālu vai konkrētu summu pieskaitīšanas ceļā, kā arī novērst pašreizējā situācijā apzināto problēmu, ka līgumsoda kopsumma (atšķirībā no procentu pieauguma, kas nevar pārsniegt kapitāla lielumu jeb simts procenti) ar likumu nav ierobežota (*s k . <http://titania.saeima.lv/LIVS11/saeimalivs11.nsf/0/3C0A3795A906DBBCC2257AFB0040E85C?OpenDocument>*).

Arī Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2013.gada apkopojumā “Tiesu prakse līgumsodu piemērošanā” ir norādīts, ka līgumsods līdz Civillikuma grozījumiem (2013.gada 20.jūnijā) līgumā varēja būt noteikts dažādās formās: procentos no saistību neizpildītās daļas, procentos no kopējās līguma summas vai cenas, procentuāli pieaugošs, bet ar maksimālo robežu, konkrētā (cietā summā), kombinēti – zināmu laika posmu procentos, tad konkrētā summā, atsevišķi par dažādiem pārkāpumu veidiem. Grozījumi Civillikumā turpmāk ierobežo līgumsoda noteikšanu pieaugošā vai atkārtotu maksājumu veidā, kā arī tā piemērošanu pieaugošā apmērā, nosakot desmit procentu robežu. Attiecīgi vērtējot līgumsoda piemērošanas jautājumus privāttiesiskās attiecībās, secināms, ka par neatbilstošu Civillikumam, jo īpaši pēc 2013.gada 20.jūnija grozījumu pieņemšanas, tiek atzīta līgumsoda vairākkārtīga (atkārtota) palielināšana, rezultātā nesamērīgi un vairākkārtīgi pārsniedzot pamatparādu.

Ievērojot minēto, tiesa piekrita centram, ka Noteikumos paredzētās pieteicējas tiesības piemērot 25 *euro* (vai attiecīgi 11 *euro*) lielu līgumsodu soda veidā par 24 stundu laikā nenovērstu Noteikumu pārkāpumu ir uzskatāmas par tiesībām piemērot atkārtotu vai pieaugošu maksājumu, kas neatbilst Civillikuma 1716.panta otrajai daļai.

[5.4.2] Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta pirmā daļa noteic, ka ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs iepriekš sagatavotos līguma projektos nedrīkst piedāvāt tādu līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem. Minētā panta trešās daļas 4.punkts noteic, ka līguma noteikums, kuru līgumslēdzējas puses savstarpēji nav apspriedušas, ir netaisnīgs, ja tas pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam. Par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas uzliek patērētājam, kurš neizpilda vai nepienācīgi izpilda līgumsaistības, neproporcionāli lielu līgumsodu vai citu kompensāciju par līgumsaistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi salīdzinājumā ar līgumsaistību neizpildīšanas vai nepienācīgas izpildīšanas radīto zaudējumu vai, ņemot vērā citus apstākļus.

Ievērojot iepriekš norādītos apstākļus un secinājumus, tiesa piekrita centram, ka konkrētajā gadījumā ir piedāvāts iepriekš sagatavots līguma projekts (Noteikumi), kura nosacījumi ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, jo tajā iekļautie strīdus nosacījumi neatbilst Civillikuma 1716.panta otrajai daļai un ir pretrunā ar pušu tiesiskās vienlīdzības principu.

[5.4.3] Pieteicēja kā argumentu ir norādījusi, ka centrs nav devis pareizu juridisku novērtējumu pieteicējas vairāk nekā pirms 10 gadiem radītajam pakalpojuma saturam – novietojot transportlīdzekli autostāvvietā, autovadītājam ir iespēja pašam izvēlēties līguma darbības laiku un veikt par to priekšapmaksu. Pēc būtības Noteikumi paredz vairākas patstāvīgas saistības autostāvvietu lietotājam, kuru izpildes pastiprinājumam Noteikumos ir ietverts pienākums maksāt līgumsodu. Pieteicēja nesaskata dubultās sodīšanas faktu, jo līgumsods katru reizi tiek piemērots par atšķirīgiem faktiskajiem apstākļiem – pirmo reizi 1) par priekšapmaksas par automašīnas novietošanu autostāvvietā uz noteiktu laiku neveikšanu vai 2) par automašīnas novietošanu autostāvvietā pretēji izvietotajām ceļu satiksmes, informatīvajām un horizontālajām zīmēm (turpmāk – zīmēm), savukārt otro reizi 1) par autostāvvietas neatstāšanu 24 stundu laikā vai 2) par automašīnas nenovietošanu atbilstoši autostāvvietā izvietotajām zīmēm 24 stundu laikā no soda kvīts izrakstīšanas brīža. Brīdī, kad persona neveic priekšapmaksu par automašīnas novietošanu autostāvvietā, faktiski automašīnu novietojot autostāvvietā, tā izdara patstāvīgu pabeigtu pārkāpumu.

Tiesa no lietai pievienotajiem Noteikumiem konstatēja, ka Noteikumu 5.punkts noteic, ka līgumsods par Noteikumu neievērošanu ir 11 *euro*, par ko tiek izrakstīta attiecīga soda naudas kvīts. Soda nauda tiek piemērota, ja nav iespējams konstatēt un nolasīt apmaksātu biļeti, abonementa karti vai apmaksu ar *Mobilly* norēķinu sistēmu, ja automašīna atrodas autostāvvietā ilgāk par apmaksāto laiku, vai pārkāpjot citas Noteikumu prasības.

Saskaņā ar Noteikumu 6.punktu automašīnas lietotājam ir pienākums novērst jebkuru pieļauto Noteikumu pārkāpumu ne vēlāk kā 24 stundu laikā no soda kvīts izrakstīšanas brīža. Savukārt Noteikumu 7.punkts noteic, ka soda nauda par Noteikumu 6.punkta neievērošanu ir 11 *euro*. Līdz ar to tiesa secināja, ka Noteikumu 6.punkts noteic tikai laika faktoru, kādā patērētājam ir jānovērš to pašu Noteikumu pārkāpumu, par kuru jau tika noteikts līgumsods saskaņā ar Noteikumu 5.punktu. Attiecīgi arī Noteikumu vārdiskais formulējums liek secināt, ka saskaņā ar Noteikumu 6. un 7.punktu līgumsods tiek piemērots par to pašu Noteikumu pārkāpumu, par ko jau tika piemērots līgumsods saskaņā ar Noteikumu 5.punktu.

Kā jau minēts, atbilstoši Civillikuma 1716.panta pirmajai daļai līgumsods ir pametums, ko kāda persona uzņemas ciest sakarā ar savu saistību neizpildi vispār, nepienācīgu izpildi vai neizpildīšanu īstā laikā (termiņā). Saskaņā ar Civillikuma

noteikumiem ir piemērojams tikai viens līgumsods konkrētā līguma saistību pārkāpuma ietvaros. Līgumsods ir akcesora saistība un vienošanās par līgumsodu neregulē pašus pamatsaistības jautājumus un tātad nav šīs pamatsaistības nejausa sastāvdaļa (*sk. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā, 2000, 223.lpp.*).

Saskaņā ar Civillikuma 1427.pantu pie tiesiska darījuma būtības pieder tā taisītāja gribas izteikums, bet divpusējā vai vairākpusējā darījumā vajadzīgs visu tā dalībnieku saskanīgs gribas izteikums. Kamēr griba nav vēl izteikta, tai nav nekāda tiesiska spēka. No minētā ir secināms, lai saistību atzītu, arī no otras līgumslēdzējpusēs (attiecīgi no patērētāja puses), ir jābūt nepārprotamai rīcībai, kas objektīvi apliecina piekrišanu konkrētajam saistības veidam, un tas nevar būt atkarīgs tikai no vienas līgumslēdzējpusēs interpretācijas.

Ievērojot minēto, tiesa secināja (un to paredz arī pieteicējas izdoto Noteikumu 2.punkts), ka pamatsaistība konkrētajā gadījumā ir nomas līgums, kas ar konkludentām darbībām ir noslēgts starp klāt neesošām personām no brīža, kad automašīna ir novietota autostāvvietā, nosakot pakalpojuma maksu stundā, izņemot atsevišķus gadījumus, kad ir paredzēta "bezmaksas biļete" automašīnas novietošanai konkrētu laika posmu. Attiecīgi automašīnas novietošana autostāvvietā ir objektīvi konstatējama konkludentā darbība no patērētāja puses, kas apliecina viņa nodomu slēgt nomas līgumu ar pieteicēju un tas ir spēkā esošs līdz brīdim, kamēr automašīna atrodas autostāvvietā. No nomas līguma (Noteikumiem) patērētāja saistība ir veikta pakalpojuma apmaksu par automašīnas novietošanu autostāvvietā un ievērot stāvvietas lietošanas noteikumus, un minētā saistība tiek pastiprināta ar līgumsodu.

Civillikuma 1589.pants noteic, ka vienpusēja atkāpšanās no līguma ir pieļaujama tikai tad, kad tā pamatota ar paša līguma raksturu vai kad to zināmos apstākļos atļauj likums, vai arī, kad tāda tiesība bijusi noteikti pieļiegta. Civillikuma 2165.pants noteic, ka nomas vai īres līgums, kas aprobežots ar tikai pārejošu mērķi vai ar noteiktu termiņu, izbeidzas, kad sasniegts mērķis vai notecējis termiņš. Savukārt saskaņā ar Civillikuma 2170.pantu katrs līdzējs var vienpusēji atkāpties no līguma, ja ir radies pārmērīgs zaudējums, pie kam ir spēkā tie paši noteikumi kas pirkuma līgumā.

Ievērojot minēto, apstākļos, kad patērētāja novietotā automašīna vēl atrodas autostāvvietā, nav pamatots pieteicējas viedoklis, ka pēc pirmā līgumsoda piemērošanas patērētājam ir radusies cita saistība atstāt autostāvvietu 24 stundu laikā, jo iepriekšējā saistība ir izbeigusies. Pirmkārt, tas neizriet no Noteikumiem, un, otrkārt, tas pēc būtības nozīmē pieteicējas kā iznomātāja tūlītēju vienpusēju atkāpšanos no nomas līguma, ko var īstenot tikai Civillikumā noteiktajos gadījumos un kārtībā. Apmaksas pienākums ir patērētāja no līguma izrietoša saistība, taču tas nav saistāms ar nomas līguma izbeigšanos. Līdz ar to tiesa atzina, ka pieteicēja ir vienpusēji un nepamatoti vienu saistību izbeigusi un sadalījusi vairākās saistībās, par ko nav bijusi vienošanās pušu starpā, kaut arī apstākļi – automašīnas esība pieteicējas nomātajā autostāvvietā, nesamaksājot par autostāvvietas lietošanu – nav mainījušies. Secīgi tiesa piekrita centra viedoklim, ka patērētāja rīcība, sākotnēji neievērojot Noteikumus un vēlāk turpinot attiecīgo līgumisko pārkāpumu, ir uzskatāma par rīcību, kas raksturo vienu turpinātu līgumisku pārkāpumu.

Analoģiski argumenti ir piemērojami arī gadījumā par automašīnas nenovietošanu atbilstoši autostāvvietā izvietotajām zīmēm, proti, ja par minēto pārkāpumu pirmo reizi tiek piemērots līgumsods, tad nav pamata uzskatīt, ka ar to brīdi patērētājam ir radusies saistība autostāvvietu atstāt, bet nevis, piemēram, novietot transportlīdzekli atbilstoši zīmēm.

[5.4.4] Turklāt tiesa no pieteicējas centram adresētajām vēstulēm secināja, ka pieteicēja nevar kontrolēt to, kad transportlīdzeklis ir novietots autostāvvietā bez noteiktās samaksas un kādos apstākļos, pieteicēja var fiksēt automašīnas atrašanos autostāvvietā konkrētā laikā un faktu, ka patērētājs nav samaksājis par pakalpojumu. Līdz ar to pieteicēja pēc būtības arī nevar faktiski identificēt, vai patērētāja transportlīdzeklim, atrodoties autostāvvietā bez noteiktās samaksas, arī nākamajā dienā tiek turpināts sākotnējais pārkāpums vai patērētājs ar transportlīdzekli ir izbraucis, un tas ir atkal novietots tajā pašā autostāvvietā bez samaksas par pakalpojumu. Tiesas ieskatā, arī soda naudas kvīts esība vai neesība uz transportlīdzekļa nav nepārprotams pierādījums transportlīdzekļa kustībai.

Ievērojot minēto, pieteicēja nevar paredzēt, kādas sankcijas par atkārtotu vai pēc pieteicējas interpretācijas citu pārkāpumu pēc vienpusējas nomas līguma izbeigšanas, ja pati pieteicēja minētos apstākļus nevar arī droši identificēt.

Rezultātā tiesa secināja, ka Noteikumos ietvertais formulējums par soda naudas kā līgumsoda piemērošanu par saistību (Noteikumu pārkāpumu), kura ir atkārtota un pieaugošu maksājumu veidā, neatbilst Civillikuma 1716.panta otrajai daļai, Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta pirmajai daļai un trešās daļas 4.punktam. Vienlaikus tiesa atzina, ka pieteicējai ir tiesības saņemt maksu par pakalpojumu par visu autostāvvietas izmantošanas laiku, ko pieteicēja ar atbilstošu pamatojumu un formulējumu Noteikumos atbilstoši normatīvajiem aktiem var paredzēt.

[5.5] Tiesa konstatēja, ka pieteicēja ir piemērojusi līgumsodus arī situācijās, kad patērētājs saistību izpilda nepienācīgi vai neizpilda īstā laikā (termiņā).

Izskatāmajā gadījumā par saistību nepienācīgu izpildi vai neizpildīšanu īstā laikā (termiņā) ir atzīstamas situācijas, kad patērētājs ir veicis apmaksu vai atbilstoši Noteikumiem ir saņēmis "bezmaksas biļeti" pakalpojuma izmantošanai, bet vēlāk, izmantojot autostāvvietu, nav apmaksājis turpmāko pakalpojuma sniegšanas laiku vai pieteicējai objektīvu iemeslu dēļ par to nav bijis iespējams pārliecināties.

Pārbaudot lietas materiālus un pieteicējas interneta vietnē <http://www.europark.lv> pieejamo informāciju, tiesa secināja, ka arī iepriekš minētajās situācijās pieteicēja var piemērot pilnā apmērā 11 euro vai 25 euro lielu līgumsodu. Ir secināms, ka pieteicēja par vienu un to pašu līgumisko pārkāpumu līgumsodu var piemērot atkārtoti 24 stundu laikā no pārkāpuma izdarīšanas, neņemot vērā, ka sākotnēji patērētājs ir veicis apmaksu vai arī ir saņēmis "bezmaksas biļeti".

[5.5.1] Civillikuma 1716.panta trešā daļa noteic, ka līgumsods par saistību nepienācīgu izpildi vai neizpildīšanu īstā laikā (termiņā) var tikt noteikts pieaugošs, taču kopumā ne vairāk par desmit procentiem no pamatparāda vai galvenās

saistības apmēra. Civillikuma 1717.pants noteic, ka līgumsoda apmēru noteic līdzīgi, un tas nav aprobežots ar zaudējumu lielumu, kādi paredzami no līguma neizpildīšanas, taču tam jābūt samērīgam un atbilstošam godīgai darījumu praksei.

No minētā izriet, ka saskaņā ar Civillikumu līguma nepienācīgas izpildes gadījumā papildu zaudējuma atlīdzības pienākumam nav pieļaujama līgumsoda noteikšana šādu zaudējumu vairākkārtīgā apmērā. Turklāt saskaņā ar Augstākās tiesas tiesu praksi (*sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta spriedumu lietā Nr.SKC-688/2012*) līgumsods arī desmit procentu ietvaros var tikt atzīts par nesamērīgu, ja tas noteikts no līguma kopējās summas, bet faktiski neizpildītā daļa ir ievērojami mazāka.

Izvērtējot lietas materiālus, tiesa secināja, ka pieteicēja neņem vērā to, vai līgumsoda apmērs kopumā, tai skaitā piemērojot atkārtoti, nepārsniedz desmit procentus no pamatparāda vai galvenā saistību apmēra. Kā ir konstatējis arī centrs, situācijā, kad nepienācīgi tiek pildīti līguma noteikumi – neapmaksāts pakalpojuma izmantošanas termiņš par 2 stundām un 48 minūtēm (neapmaksātā pakalpojuma summa 4,20 euro) – patērētājam tiek piemērots 25 euro liels līgumsods, kas attiecībā pret neizpildīto saistību ir noteikts 595 procentu apmērā un gandrīz piecas reizes pārsniedz patērētāja neizpildītās apmaksas saistības apmēru, līdz ar to ir pretrunā ar Civillikuma 1716.panta trešajā daļā noteikto līgumsoda apmēra ierobežojumu.

Tiesa arī norādīja, ka pieteicējas apgalvojums, ka šā brīža līgumsods 25 euro nepārsniedz tā laika 18 latu noteikto līgumsodu un līdz ar to nav uzskatāms, ka līgumsods ir neproporcionāls un nav atzīstams arī par netaisnīgu līguma noteikumu, ir nepamatots, jo ir mainījies Civillikuma 1716.panta regulējums un līdz ar to nav ņemams vērā iepriekš konstatētais, ka 18 latu (25 euro) apmērā noteiktais līgumsods ir pieļaujams.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, tiesa atzina, ka centrs pareizi ir secinājis, ka pieteicējas noteiktais līgumsoda apmērs ir atzīstams par nesamērīgu, neproporcionālu un normatīvajiem aktiem neatbilstošu.

[5.5.2] Pieteicēja kā argumentu ir norādījusi, ka automašīnas lietotājs ir tiesīgs lietot autostāvvietu tikai iepriekš apmaksāto laiku, jo ar autostāvvietas lietotāju noslēgtais līgums nav beztermiņa. Pēc līguma darbības termiņa beigām, ja automašīna netiek izbraukta no autostāvvietas, pieteicējas un patērētāja starpā ar konkludentām darbībām tiek noslēgts jauns līgums, un, ja priekšapmaksāta par autostāvvietas lietošanu nav maksāta, pieteicēja ir tiesīga prasīt līgumsodu.

Tiesa nepiekrīt šādai pieteicējas argumentācijai, ievērojot jau iepriekš minēto jeb to, ka, lai pieteicējas norādītā atkārtotā vienošanās ar konkludentām darbībām ar patērētāju tiktu atzīta, tad arī no otras līgumslēdzējpusēs (attiecināmi no patērētāja puses) ir jābūt nepārprotamai rīcībai, kas objektīvi apliecina piekrišanu šim vienošanās veidam, un tas nevar būt atkarīgs tikai no vienas līgumslēdzējpusēs interpretācijas. No Noteikumiem nav secināms, ka pieteicēja piedāvā tikai terminētu uz vienu konkrētu laiku autostāvvietas lietošanas pakalpojumu (izņemot tikai norādīto kopējo autostāvvietas lietošanas laiku no 8.00-23.00). Ja patērētājs ir samaksājis par pakalpojumu tikai par noteiktu laiku (piemēram, par divām stundām), vai izmantojis “bezmaksas biļeti” uz konkrētu laiku, no minētā nevar izdarīt secinājumus, ka puses ar konkludentām darbībām ir vienojušās par pakalpojuma sniegšanu uz apmaksas kvītī norādīto laiku, ja patērētājs automašīnu faktiski ir atstājis autostāvvietā vēl pēc apmaksātā autostāvvietas lietošanas laika. Attiecīgi patērētājam nav pamata konstatēt, ka konkrētajā gadījumā puses ir vienojušās par nomas līgumu uz termiņu, uz tā pamata nodibinātās tiesiskās attiecības ir izbeigušās un pēc tam ir noslēgta cita vienošanās.

[5.5.3] Turklāt tiesa kā nesamērīgu vērtēja arī pieteicējas nostāju, piemērojot līdzvērtīgu līgumsodu gan gadījumā, kad patērētājs vispār nesamaksā par automašīnas novietošanu autostāvvietā, gan gadījumos, kad patērētājs ir samaksājis par noteiktu laiku un tas ir fiksējams, taču automašīna tiek turēta ilgāk par apmaksāto laiku, iespējams pārsniedzot apmaksāto laiku tikai neilgu laiku. Minētā nostāja pēc būtības neveicina patērētāja vēlmi ievērot Noteikumos noteikto samaksas kārtību.

Līdz ar to tiesa atzina par pamatotu pārsūdzēto lēmumu, atzīstot par Civillikuma 1716.panta trešajai daļai, Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta pirmajai daļai un trešās daļas 4.punktam neatbilstošiem Noteikumu nosacījumiem par līgumsodu, kuri nepienācīgas pildīšanas situācijā paredz līgumsodu, kura kopējā vērtība pārsniedz desmit procentus no maksas par pakalpojumiem, kurus patērētāji ir izmantojuši, bet nav apmaksājuši. Vienlaikus tiesa norādīja, ka pieteicējai ir tiesības pieprasīt no patērētāja apmaksu par visu neapmaksāto autostāvvietas lietošanas laiku, turklāt pieteicējai saskaņā ar Civillikuma 1720.pantu līguma nepienācīgas pildīšanas gadījumā ir tiesības prasīt gan līgumsodu, gan līguma izpildi. Līdz ar to arī noteikto desmit procentu ierobežojumu gadījumā no pamatparāda pieteicējai būs tiesības iegūt lielāku samaksu nekā tikai pakalpojuma vērtība.

[5.6] Pieteicēja pieteikumā atsaukusies uz judikatūru un tiesību doktrīnu publisko tiesību un cilvēktiesību jomā. Pieteicēja sniegusi argumentus un skaidrojumus arī saistībā ar centra konstatēto faktu, ka pieteicēja fiksētas summas veidā noteikto līgumsodu (11 euro vai 25 euro) var piemērot atkārtoti, piemēram, ik pēc 24 stundām.

Tiesa pievienojās centra paskaidrojumā sniegtajai argumentācijai, ka pieteicējas argumentiem un skaidrojumiem par dubultās sodīšanas aizliegumu, cilvēktiesību pārkāpumiem un Krimināllikuma noteikumiem par noziedzīga nodarījuma sastāva objektīvās puses pazīmēm nav saistības ar privāttiesiska pakalpojuma sniegšanas līguma noteikumos paredzēto līgumsodu un tā piemērošanu. Kaut arī līgumsodam var būt arī sodošs raksturs, taču pamatojums tā samērībai ir konstatējams no civiltiesību un patērētāju tiesību regulējošajiem normatīvajiem aktiem. Dubultās sodīšanas nepieļaujamības princips aizliedz tiesāšanu un sodīšanu par otru nodarījumu, kas izceļas no tiem pašiem faktiem vai faktiem, kas pēc būtības ir tie paši (*sk. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2012.gada 18.oktobra sprieduma lietā Nr.2012-02-0106 14.punktu*), attiecīgi minētais princips ir piemērojams publiski tiesiskajās attiecībās.

[5.7] Pieteicēja centram adresētajā 2015.gada 29.oktobra vēstulē norādījusi, ka centrs jau ir savas kompetences ietvaros vērtējis līgumsoda (tajā brīdī 18 lati) apmēru un atzinis, ka minētais līgumsoda apmērs nav uzskatāms par neproporcionālu, kā arī kontekstā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešās daļas noteikumiem nav uzskatāms

arī par netaisnīgu līguma noteikumu (Centra 2011.gada 17.jūnija vēstule Nr.21-04/3711-M-139). Papildus pieteicēja norādīja, ka Noteikumos paredzētā līgumsoda piemērošanas jautājumi ir daudzkārt vērtēti arī Latvijas tiesās un līdz šim visas tiesu instances ir atzinušas, ka minētā līgumsoda piemērošanas struktūra un apmērs ir pareizs un samērīgs.

Pārbaudot Tiesu informācijas sistēmā pieejamo informāciju, tiesa secināja, ka pieteicēja ir bijusi kā atbildētāja, trešā persona, kā pieteicēja vai prasītāja vairākās lietās, piemēram, administratīvajā lietā Nr.A420374112, kā arī civilīetā Nr.C27219909 un daudzās citās civilīetās, kurās ir izvērtētas maza apmēra prasības par naudas piedziņu no pieteicējas klientiem. Tiesa norādīja, ka minētajās lietās ir vērtēts līgumsoda piedziņas pamats attiecībā pret konkrētiem klientiem, taču tiesai, izskatot lietu par pārsūdzēto lēmumu, nav saistoši minētie tiesu spriedumi. Turklāt vērā ņemams, ka izskatāmajā lietā nav strīda par līgumsoda piemērošanas pareizību pirmo reizi saistības pilnīgas nepildīšanas gadījumā, kā tas ir lielākajā daļā gadījumu izskatīto civilīetu.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību, papildus pieteikumā minētajam norādot šādus argumentus.

[6.1] Pirmās instances tiesa nav izvērtējusi pieteikumā paustos argumentus par kļūdaino faktisko apstākļu novērtējumu un līgumsoda tiesiskajiem aspektiem, kā arī nav pietiekami pamatojusi to noraidīšanas iemeslu. Tā vietā izdarīti secinājumi, nepietiekami iedziļinoties lietas būtiskajos apstākļos. Tādējādi tiesa pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 149. un 154.panta pārkāpumu.

[6.2] Izšķirot strīdu, tiesa nav piemērojusi lietas faktiskajiem apstākļiem atbilstošas tiesību normas, līdz ar to nav nodrošināts tiesisks, loģisks un taisnīgs rezultāts.

[6.3] Pieteicēja nepiekrīt atbildētāja un pirmās instances tiesas viedoklim par iespējām piemērot līgumsodu par pārkāpumiem atkārtoti. Vienlaikus pieteicēja norāda, ka par šo apstākli lietā strīda nav, jo, pirmkārt, pieteicēja nekad nav piemērojusi līgumsodu, ja patērētājs pieļāvis vairākus pārkāpumus, otrkārt, pieteicēja 2016.gadā ir izstrādājusi un pakāpeniski ieviesusi virkni precizējumus autostāvvietu lietošanas un teritorijas izmantošanas noteikumos, par ko informēts arī centrs.

Neskatoties uz strīda neesību, pieteicēja tomēr vērš uzmanību, ka Noteikumi paredz vairākas patstāvīgas saistības autostāvvietas lietotājam, kuru izpildes pastiprinājumam Noteikumos ietverts līgumsods. Pakalpojuma saņēmēja rīcība, sākotnēji neievērojot Noteikumus un vēlāk nenovēršot Noteikumu pārkāpumu, ir vērtējama kā divi atsevišķi līguma pārkāpumi. Tā, Noteikumu 7.punktā norādīts, ka līgumsods ir piemērojams par Noteikumu 6.punkta pārkāpumu, proti, par pieļauta Noteikumu pārkāpuma nenovēršanu 24 stundu laikā no konstatēšanas brīža. Šis līgumsods nav piemērojams atkārtoti, piemēram, par samaksas pienākuma neizpildi, jo par šo Noteikumu pārkāpumu līgumsods noteikts Noteikumu 5.punktā. Arī juridiskajā literatūrā atzīts, ka līgumsodus var piemērot par dažādiem pārkāpumiem viena līguma ietvaros, līdz ar to centra viedoklis nav pamatots.

[6.4] Strīds šobrīd ir par tām situācijām, kurās pakalpojuma saņēmējs pēc automašīnas novietošanas ir veicis samaksu par automašīnas novietošanu uz noteiktu laiku, bet autostāvvietā izmantota pēc apmaksātā laika. Tiesa minētās situācijas kļūdaini kvalificējusi kā "saistību nepienācīgu izpildi vai neizpildi īstā laikā (terminā)" un veikusi nepareizu Civillikuma 1716.panta trešās daļas interpretāciju.

[6.5] Lietā nav arī strīda par situācijām, kad patērētājs vispār nav veicis samaksu par automašīnas novietošanu. No tiesisko seku viedokļa minētās situācijas neatšķiras no situācijām, kad patērētājs veicis samaksu par automašīnas novietošanu uz noteiktu laiku, bet autostāvvietā izmantota pēc apmaksātā laika, tādējādi uz šīm situācijām attiecināmi tie paši apsvērumi.

[6.6] Tiesa uzskatījusi, ka patērētājam nav pamata konstatēt, ka konkrētajā gadījumā puses ar konkludentām darbībām vienojušās par nomas līgumu uz noteiktu laiku, uz tā pamata nodibinātās tiesiskās attiecības ir beigušās un pēc tam noslēgta cita vienošanās. Pieteicēja argumentus attiecībā uz minēto norādījusi dažādās lietas izskatīšanas stadijās, bet tie nav ņemti vērā.

Pieteicēja, atsaucoties uz Civillikuma 2112.pantu, norāda, ka starp pieteicēju un automašīnas lietotāju (patērētāju) noslēgtais darījums vērtējams kā īres tiesiskās attiecības (pirmās instances tiesa, acīmredzot pārrakstīšanas kļūdas dēļ, konstatējusi nomas tiesiskās attiecības). Identificējot tiesiska darījuma pazīmes atbilstoši Civillikuma 1404.pantam, konstatējams, ka par darījuma priekšmetu šaubu nav. Automašīnas lietotāja rīcība – veikts maksājums par noteiktu laika periodu – ļauj konstatēt patērētāja gribu – īrēt autostāvvietu uz noteiktu laiku. Līdz ar to līgums ir noslēgts tikai uz brīdi, kamēr automašīna ir novietota pieteicējas autostāvvietā.

Nav nozīmes apstāklim, ka līgums tiek noslēgts, pusēm klāt neesot, jo autostāvvietā ir iespēja iepazīties ar tās lietošanas noteikumiem. Tāpat nevar rasties patērētāja maldība, jo pieteicējas stāvvietā ir apzīmēta ar atbilstošu ceļa zīmi. Noteikumi uzskatāmi par pieteicējas oferti, un patērētājam nav pienākuma tos pieņemt. Noteikumu izvietojums ļauj ikvienai personai ar tiem iepazīties un no jebkuras labticīgas personas ir sagaidāms, ka tā ar tiem iepazīsies un, pieņemot oferti, veiks atbilstošu rīcību, tostarp maksās priekšapmaksu par autostāvvietas izmantošanu par noteiktu laiku.

[6.7] Civillikuma 2141.pants uzliek īrniekam par pienākumu veikt īres maksu. Apmaksājot īres maksu, patērētājs akceptē pieteicējas oferti un autostāvvietas lietošanas kārtību, kas ir līguma sastāvdaļa.

Civillikuma 2165.pants noteic, ka īres līgums, kas aprobežots ar noteiktu termiņu, izbeidzas, kad notecējis termiņš. Līdz ar to, izbeidzoties autostāvvietas lietošanas termiņam, īres līgums arī izbeidzas. Pretēja pieeja būtu pretrunā ar Civillikuma noteikumiem.

Pēc līguma darbības termiņa beigām atbilstoši Civillikuma 1716.pantam pieteicējas un patērētāja starpā tiek noslēgts

jauns līgums un, ja priekšapmaksā par autostāvvietas lietošanu netiek maksāta, pieteicēja ir tiesīga prasīt līgumsodu par saistību neizpildi vispār.

[6.8] Līgumsoda apmērs 25 euro ir atbilstošs Civillikuma noteikumiem. Pēc ekonomiskās būtības tas ir noteikts kā konkrēti izmērāms un iepriekš novērtējams lielums. Turklāt līgumsoda mērķis nav peļņas gūšana, bet gan autostāvvietas lietotāju disciplinēšana.

[6.9] Atlīdzinājums ir mantiska rakstura saistība, kuru patērētājam jāmaksā, ja tas izmantojis pieteicējas autostāvvietu, neveicot samaksu.

Pieteicēja norāda, ka līgumsoda apmērs pamatots ar aprēķiniem, līdz ar to, samazinot tā apmēru, negodprātīgu patērētāju interešu aizsardzības dēļ pakalpojumu sniedzējs var ciest zaudējumus.

Faktiski pieteicēja prasa mazāku līgumsodu par to summu, ko pieteicēja saņemtu no godprātīga klienta par automašīnas novietošanu 24 stundu periodā pieteicējas autostāvvietā. Pašvaldības SIA "Rīgas Satiksme" līdzīgās situācijās rīkojas līdzīgi, taču tās sniegto pakalpojumu neatbilstību kontrolējošās institūcijas nav konstatējušas.

[6.10] Tiesas iebildumi, ka būtu taisnīgi sagaidīt, ka līgumsods tiks prasīts tādā apmērā, ko veido samaksa par faktisko autostāvvietas lietošanas laiku, ir nepamatoti, jo šādā gadījumā līgumsods 5,75 euro par 23 stundu automašīnas novietošanu bez samaksas nepildītu disciplinējošo funkciju. Šādā gadījumā nāktos likvidēt priekšapmaksas funkciju, autostāvvietas nāktos aprīkot ar iebraukšanas un izbraukšanas kontroli un barjerām, kas sadārdzinātu pakalpojumu un padarītu to neērtāku.

[6.11] Tiesas secinājumi balstīti uz tādas personas viedokli, kas neveic vai nav domājusi veikt samaksu par pieteicējas autostāvvietas pakalpojumu izmantošanu. Šāda persona faktiski vienmēr uzskatīs, ka līgumsods nav samērīgs. Šāda pieeja nav pamatota, tādēļ tiesai būtu jāvērtē līgumsods no tādas personas viedokļa, kas godprātīgi pilda uzņemtās saistības.

[7] Paskaidrojumā par apelācijas sūdzību centrs, atsaucoties uz pārsūdzētajā lēmumā un pirmās instances tiesai sniegtajā paskaidrojumā norādīto, paudis viedokli, ka apelācijas sūdzība ir nepamatota.

Papildus norādīts, ka centrs nepiekrīt ne pirmās instances tiesas, ne pieteicējas norādītajiem apsvērumiem par pieteicējas sniegto pakalpojumu līguma tiesisko dabu. Pieteicējas un patērētāja starpā noslēgtais līgums ir pakalpojumu līgums, uz kuru attiecināmi vispārējie līgumsaistību noteikumi un speciālās patērētāju tiesības reglamentējošās tiesību normas. Neskatoties uz minēto, pirmās instances tiesas secinājumi pilnībā atbilst centra nostājam, jo secinājums, vai konkrētajā gadījumā pastāv īres vai nomas tiesiskās attiecības, netaisnīgo līguma noteikumu konstatēšanas faktu neietekmē. Tāpat norādīts, ka pašvaldības SIA "Rīgas Satiksme" pakalpojumu sniegšanas noteikumi noteikti ar ārēju normatīvo aktu, tādējādi to satura izvērtēšanu vai grozīšanu centrs nav tiesīgs veikt. Centrs ir vērsis kontrolējošo institūciju uzmanību uz šo noteikumu nepilnībām.

[8] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis uzturēja apelācijas sūdzību un pieteikumu lūdza apmierināt, savukārt centra pārstāvji apelācijas sūdzību neatzina un pieteikumu lūdza noraidīt.

Motīvu daļa

[9] Lietā izšķirams strīds par to, vai centrs tiesiski un pamatoti atzina, ka pieteicēja ir pieļāvusi patērētāju tiesību pārkāpumus un vai tādējādi centrs tiesiski un pamatoti noteica pieteicējai pienākumu pārtraukt tāda paša satura kā par netaisnīgiem atzītos līguma Noteikumus par līgumsodu, kuri pilnas nepildīšanas situācijās par vienu un to pašu līgumisko pārkāpumu paredz atkārtotu līgumsoda piemērošanu un nepienācīgas pildīšanas situācijā paredz līgumsodu, kura kopējā vērtība pārsniedz desmit procentus no maksas par pakalpojumiem, kurus patērētāji ir izmantojuši, bet nav apmaksājuši, kā arī vai centrs tiesiski un pamatoti noteica pieteicējai pienākumu pieteicējas interneta vietnē <http://www.europark.lv> un autostāvvietās grozīt tāda paša satura, kā par netaisnīgajiem atzītos patērētājiem piedāvātos līguma Noteikumus par līgumsodu, kuri pilnīgas nepildīšanas situācijās par vienu un to pašu līgumisko pārkāpumu paredz atkārtotu līgumsoda piemērošanu un nepienācīgas pildīšanas situācijās paredz līgumsodu, kura kopējā vērtība pārsniedz desmit procentus no maksas par pakalpojumiem, kuru patērētāji ir izmantojuši, bet nav apmaksājuši.

Pirmās instances tiesa, novērtējot lietas faktiskos un tiesisko apstākļus, atzina, ka pieteicēja ir pieļāvusi centra konstatētos patērētāju tiesību pārkāpumus, tāpēc pieteicējai ar pārsūdzēto lēmumu noteiktie pienākumi ir tiesiski un pamatoti. Administratīvā apgabaltiesa, novērtējot pirmās instances tiesas spriedumu kopsakarā ar apelācijas sūdzības argumentiem, pirmās instances tiesas secinājumus atzīst par pareiziem un pamatotiem, kā arī atbilstošiem tiesiskajam regulējumam, tāpēc apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma argumentācijai (*sk. atreferējumu šā sprieduma 5.punktā, izņemot tiesas spriedumā paustos secinājumus, ka pieteicējas piedāvātie pakalpojumi ir vērtējami kā nomas tiesiskās attiecības*) un atkārtoti to nenorāda. Savukārt, atbildot uz apelācijas sūdzības argumentiem, Administratīvā apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[10] Pieteicējas pārstāvis tiesas sēdē skaidroja, ka šobrīd pieteicēja faktiski iebilst pret centra secinājumiem par Noteikumu atzīšanu par netaisnīgiem attiecībā uz līgumsoda piemērošanu situācijās, kuras centrs ir definējis kā saistību nepienācīgas izpildes gadījumi. Tie ir gadījumi, kad soda nauda tiek piemērota, ja nav iespējams konstatēt vai nolasīt apmaksātu biļeti, abonementa karti vai apmaksu ar *Mobilly* norēķinu sistēmu, vai ja automašīna atrodas autostāvvietā ilgāk par apmaksāto laiku.

Centrs un pirmās instances tiesa attiecībā uz šiem gadījumiem piemēroja Civillikuma 1716.panta trešo daļu, kas noteic, ka līgumsods par saistību nepienācīgu izpildi vai neizpildīšanu īstā laikā (terminā) var tikt noteikts pieaugošs, taču kopumā ne vairāk par desmit procentiem no pamatparāda vai galvenās saistības apmēra. Pieteicēja uzskata, ka uz minētajiem gadījumiem un uz izskatāmo situāciju vispār Civillikuma 1716.panta trešā daļa nav attiecināma jeb, citiem vārdiem sakot, izskatāmajā gadījumā vispār nav pamata runāt par saistību nepienācīgu izpildi. Pieteicēja uzskata, ka visi šajā lietā vērtējamie gadījumi ir vērtējami kā līgumsoda piemērošana gadījumos, kad saistības netiek pildītas vispār.

Administratīvā apgabaltiesa šādam pieteicējas viedoklim nepiekrīt, jo gadījumā, ja piekristu pieteicējai, ka uz gadījumiem, kad, piemēram, patērētājs ir apmaksājis autostāvvietas izmantošanu noteiktajā laika periodā, bet automašīna autostāvvietā atradās ilgāk par šo apmaksāto laiku, būtu jāpiemēro saistību neizpilde vispār, nevis saistību nepienācīga izpilde, tad faktiski par saistību nepienācīgas izpildes gadījumiem nekad nebūtu pamata runāt, jo ikvienā gadījumā būtu jāatzīst, ka apstākļos, kad saistības nav izpildītas pilnībā, saistības nav pildītas vispār. Saistību nepienācīgas izpildes gadījumi iestājas situācijās, kad saistība ir pildīta, bet tas nav izdarīts pilnā apjomā, piemēram, patērētājs, novietojot automašīnu stāvvietā, apņēmas izpildīt saistības pienācīgā kārtā un pilnā apjomā un apmaksāja autostāvvietas izmantošanu par plānoto izmantošanas laiku (piemēram, vienu stundu), bet dažādu iemeslu dēļ šo autostāvvietu izmantoja ilgāk (piemēram, vienu stundu un 15 minūtes). Administratīvā apgabaltiesa neatrod izskaidrojumu pieteicējas argumentos, kāpēc uz šādiem gadījumiem būtu jāattiecinā "saistību neizpilde vispār", nevis "saistību nepienācīga izpilde".

Ievērojot minēto, kā arī pievienojoties pirmās instances tiesas argumentiem, Administratīvā apgabaltiesa piekrīt centram, ka uz minētajiem gadījumiem ir attiecināma Civillikuma 1716.panta trešā daļa.

[11] Vienlaikus Administratīvā apgabaltiesa norāda, ka izskatāmajā lietā primāri ir piemērojamas un vērtējamās Patērētāju tiesību aizsardzības likuma normas, un saskaņā ar šā likuma 6.panta trešās daļas 4.punktu par netaisnīgiem līguma noteikumiem ir atzīstami tādi līguma noteikumi, kuri uzliek patērētājam, kurš neizpilda vai nepienācīgi izpilda līgumsaistības, neproporcionāli lielu līgumsodu vai citu kompensāciju par līgumsaistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi salīdzinājumā ar līgumsaistību neizpildīšanas vai nepienācīgas izpildīšanas radīto zaudējumu vai ņemot vērā citus apstākļus.

Centra un pirmās instances tiesas vērtētajās situācijās līgumsoda piemērošana 25 *euro* (vai attiecīgi 11 *euro*) apmērā ir atzīstama par neproporcionāli lielu līgumsodu, tāpēc attiecīgie līguma noteikumi pamatoti atzīti par netaisnīgiem. Apstākļus, kas ļautu secināt pretējo, pieteicēja nav norādījusi. Turklāt, tā kā izskatāmajā lietā pieteicējas Noteikumi ir vērtējami Patērētāju tiesību aizsardzības likuma normu, tostarp šā likuma 6.panta trešās daļas, tvērumā, pieteicējas norādītajiem argumentiem par dažādiem iznākumiem pieteicējas minētajās civillietās nav izšķirošas nozīmes. Tā kā izskatāmajā gadījumā ir konstatējami netaisnīgi līguma noteikumi, centrs pamatoti pieņēma pārsūdzēto lēmumu, nosakot pieteicējai tiesiskus pienākumus.

[12] Pieteicēja apelācijas sūdzībā paudusi viedokli, ka pirmās instances tiesa pieteicējas piedāvātos pakalpojumus kļūdaini ir atzinusi par nomas tiesiskajām attiecībām.

Vispārīgi Administratīvā apgabaltiesa piekrīt pieteicējai, ka konkrētajā lietā vērtējamie pakalpojumi nav atzīstami par nomas pakalpojumiem, taču minētie tiesas secinājumi nav noveduši pie nepareiza lietas iznākuma, jo, kā minēts jau iepriekš, izskatāmajā gadījumā būtiski noskaidrot, vai līgumā piedāvātie noteikumi ir taisnīgi. Secinājuma izdarīšanu par to, vai līguma noteikumi ir vai nav taisnīgi, neietekmē tas, vai konkrētajā gadījumā pastāv nekustamā īpašuma īres attiecības vai kādas citāda veida autostāvvietas teritorijas lietošanu nosakošās tiesiskās attiecības. Citiem vārdiem sakot, nevienā no tiesisko attiecību veidiem pieteicēja nav tiesīga piedāvāt patērētājiem tādus līguma noteikumus, kas ir atzīstami par netaisnīgiem.

[13] Papildus minētajam apelācijas sūdzībā minēts, ka pieteicēja nekad nav pieprasījusi līgumsoda samaksu situācijās, kad patērētājs ir pieļāvis vairākus pārkāpumus, līdz ar to, pieteicējas ieskatā, nebūtu pamata runāt par netaisnīgiem līguma noteikumiem.

Tomēr Administratīvā apgabaltiesa uzskata, ka šis apstākļi jeb tas, ka pieteicēja nav piemērojusi Noteikumos paredzētos līgumsodus pats par sevi nenozīmē, ka pieteicēja nav pieļāvusi patērētāju tiesību pārkāpumu, jo, kā pareizi norādījis centrs, saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta pirmo daļu pieteicēja nav tiesīga ne vien piemērot, bet arī piedāvāt patērētājiem netaisnīgus līguma noteikumus.

[14] Pieteicēja apelācijas sūdzībā paudusi viedokli, ka, vērtējot tiesisko attiecību un līgumsoda piemērošanu no negodprātīga patērētāja rīcības un uztveres, faktiski vienmēr būs pamats secinājumam, ka līgumsods ir nesamērīgs un netaisnīgs, jo persona, kura *a priori* ir likuma un līguma pārkāpēja, nekad nebūs apmierināta ar sekām, kādas tai radīsies pārkāpuma rezultātā.

Izvirzot šādu apgalvojumu, pieteicēja nav ņēmusi vērā, ka centrs nav atbalstījis vai atzinis par negodprātīgu vai prettiesisku pieteicējas sniegto pakalpojumu izmantošanu kā tādu, kā to uztvērusi pieteicēja. Pārsūdzētā lēmuma mērķis arī nav bijis veicināt pieteicējas Noteikumu neievērošanu un autostāvvietas izmantošanu, neveicot apmaksu par to. Līguma noteikumu neizpildes rezultātā patērētājiem ir jārēķinās ar līgumsodu, taču, kā pareizi norādījis centrs, līgumsoda piemērošanas noteikumi nedrīkst būt netaisnīgi, līdz ar to, pieņemot pārsūdzēto lēmumu, centrs kā uzraudzības iestāde ir nodrošinājis to, ka patērētāji tiek aizsargāti pret šādiem patērētāju tiesību pārkāpumiem, kas izskatāmajā gadījumā izpaužas

nesamērīgu līgumsodu veidā. Atbilstoši Civillikuma 1403., 1414. un 1415.pantam saistību tiesības ir veidojamas un līguma noteikumi ir izstrādājami, pieņemot, ka to izpilde tiks veikta tiesiskā veidā un labā ticībā. Arī no Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta izriet aizliegums iepriekš sagatavotos līguma projektos patērētājiem piedāvāt tādas līguma noteikumus, kuri ir pretrunā ar normatīvajiem aktiem un pušu tiesiskās vienlīdzības principu. Līdz ar to pieteicējas izstrādātie noteikumi, ko centrs atzinis par netaisnīgiem, nevar tikt attaisnoti ar pieteicējas norādīto prezumpciju, ka visi (vai lielākā daļa) pakalpojumu saņēmēji būs negodprātīgi likuma vai līguma pārkāpēji.

[15] Apelācijas sūdzībā ir minēta vēl virkne argumentu, taču, tos izvērtējot, Administratīvā apgabaltiesa secina, ka uz argumentiem, kuri ir būtiski no tiesību viedokļa, atbildes ir sniegtas pirmās instances tiesas spriedumā, kurā norādītajai argumentācijai apgabaltiesa ir pievienojusies. Kā minēts jau iepriekš, pieteicējas atšķirīgs viedoklis nenozīmē, ka lieta ir izspriesta nepareizi. Arī tas apstāklis, ka pieteicējai ir apgrūtināta pirmās instances tiesas sprieduma uztvere, kā tas norādīts apelācijas sūdzībā, nenozīmē, ka pieteicējas būtiskie un vērā ņemamie argumenti nav vērtēti vai tie ir nepareizi izvērtēti.

[16] Ievērojot minēto, kā arī pievienojoties pirmās instances tiesas secinātajam, Administratīvā apgabaltiesa pārsūdzēto lēmumu atzīst par tiesisku un pamatotu, savukārt apelācijas sūdzību un pieteikumu – par nepamatotu, tāpēc pieteikums tiek noraidīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt SIA “EuroPark Latvia” pieteikumu par Patērētāju tiesību aizsardzības centra 2015.gada 8.oktobra lēmuma Nr.2-pk atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja

D.Makarova

Tiesneses

S.Kanenberga

A.Šteinberga